

STRATEGI FÖR BORGÅSTIFT

STRATEGI FÖR BORGÅSTIFT

Förord

Den 1 december 1923 samlades Borgå stifts domkapitel till sitt första sammanträde. Biskop Max von Bonsdorff uttryckte sina förhoppningar angående stiftets uppgift och anda:

Må det inom detta nya Domkapitel vara allas vårt mål, att Guds rike må tillväxa i våra församlingar, må endräkt och kärlek prägla samarbetet mellan de enskilda medlemmarna. Må kyrkans Herre själv giva oss vishet och kraft, giva oss sin välsignelse, att vår verksamhet så kunna bliva Hans namn till ära och Hans rikssak i våra fäders land till gagn.

Det har förflutit 85 år sedan detta skrevs, men de visioner som drev de kyrkliga beslutsfattarna under 1900-talets två första decennier är i dag mera aktuella än någonsin tidigare. I strategi för Borgå stift 2015 pekar vi på de möjligheter och utmaningar, problem och hotbilder som möter stiftet och dess församlingar.

Finlands evangelisk-lutherska kyrka är en av världens mest resursstarka kyrkor. Den har en ekonomi i balans, förhållandevis stor personal och i internationell jämförelse ypperliga verksamhetsutrymmen. Trots dessa goda grundförutsättningar förlorar den medlemmar och visar ett sjunkande deltagande inom de flesta verksamhetsområden.

Kyrkostyrelsen tillsatte den 29 november 2005 en strategigrupp för att utarbeta en strategi för kyrkan fram till år 2015. Strategigruppens betänkande *Vår kyrka. Gemenskap och delaktighet* gavs ut den 14 december 2007. Den 11 december 2007 tillsatte biskop Gustav Björkstrand en arbetsgrupp för att konkretisera denna rikskyrkans strategi för Borgå stift. I denna strategi vill vi inspirera förtroendevalda och anställda i stiftets församlingar till samtal om församlingens roll och funktion i lokalsamhället. I strategin påminner vi om de uppgifter som är grunden för kyrkans och

lokalförsamlingens missionsuppdrag i världen. Det här uppdraget är det samma för oss alla, men får olika uttryck och betoningar för att våra lokala förhållanden är olika. Hur ser det ut hos er? Vi önskar er inspirerade, visionära och strategiska samtal!

Enligt uppdrag

Sixten Ekstrand, *ordförande*

Juanita Fagerholm-Urch

Jockum Krokfors

Robert Lemberg

Virva Nyback

Lucas Snellman

Yvonne Terlinden, *av arbetsgruppen utsedd sekreterare*

Innehåll

1. Vår kyrka	7
2. Kyrkans uppgift – och stiftets	10
3. Kyrkan och Borgå stift i dag	11
3.1 Trender i samhället	11
3.2 Allmänna trender i rikskyrkan och i Borgå stift	11
3.2.1. Medlemskapet	
3.2.2 Strukturuomvandlingen	
3.2.3 Det andliga livet	
3.3 Utmaningar för Borgå stift	18
3.3.1 Ett stift med resurser	
3.3.2 Församling på svenska	
3.3.3 Splittrad geografi och regionala olikheter	
3.3.4 Smärtpunkter	
3.3.5 Rekrytering	
4. Vision – Borgå stift år 2015	21
5. Strategi	22
5.1 Det andliga livet stärks	22
5.2 Vi tar hand om de svaga och bär ansvar globalt	24
5.3 Vi stärker betydelsen av medlemskap i kyrkan	25
5.4 Vi förmedlar budskapet	26
5.5 Strukturer och ekonomi ska tjäna verksamheten ...	27
5.6 Förnyandet av kyrkan fortsätter	28

1. Vår kyrka

Kyrkan hör till det vi tror på. I den apostoliska trosbekännelsen nämns *en helig, allmänlig kyrka, de heligas gemenskap* i samband med tron på den heliga Anden. Kyrkan omtalas i samma andetag som *syndernas förlåtelse, kroppens uppståndelse och det eviga livet*. Kyrkan är en levande Guds skapelse, ett föremål för tro, hopp och kärlek såväl i sin helighet som i sin totala mänsklighet.

Vår kyrka hör till den lutherska kyrkofamiljen som historiskt sett vuxit fram på kyrkotrådets västliga huvudgren. Hon bekänner sig till den kristna tro som Bibeln ger uttryck för, tolkad av den äldsta kyrkans tre bekännelser samt de lutherska bekännelseskriterierna. De yttre formerna för kyrkans verksamhet regleras av kyrkolagen och kyrkoordningen.

Kyrkan är Kristi kropp på jorden. Kristus är närvarande, han talar och handlar genom sin kyrka. Han talar dom och försoning, kris och upprättelse. Över allt där evangeliet rent förkunnas och sakramenten rätt förvaltas är Kristus närvarande och kyrkan blir kyrka. *Vi är en Kristus för varandra*. I mötet mellan människor sker undret att Kristus är mitt ibland oss. Ordet blir kött och föder hopp och livsmod. Genom kyrkans mission överskrider Kristus skrankor och gränser.

Kyrkan är en, liksom Herren är en. Det finns en grundläggande eku-
menisk tanke i bilden av kyrkan som Kristi kropp. Inom kroppen kompletterar lemmarna varandra. Ingen del av kroppen kan anse sig utgöra hela kroppen så att de andra delarna inte behövs. Mångfalden inom Kristi kropp har genom hela kyrkohistorien visat sig vara smärtsam. Redan från allra första början har de kristna uppmanats att *med friden som band bevara den andliga enheten*.

Kyrkan är såväl världsvid som lokal. Kristi kropp känner inga geografiska gränser och lemmarna är många och olika i Kristi världsvida kyrka. Samtidigt är hela kyrkan närvarande i den lokala församlingen. I Nya testamentet görs ingen språklig skillnad mellan församling och kyrka, allt är Herrens "ecclesia", Herrens utvalda. Den lokala

församlingen är kyrkans grundelement. Där samlas man till gudstjänst och där verkar Guds ord och sakrament. Kyrkan är inte byggd uppifrån och ned utan nedifrån och upp. De övergripande kyrkliga strukturerna finns till för att betjäna grundenheterna, församlingarna. I de lokala församlingarna är Kristus närvarande helt och fullt.

Dopet inlemmar oss i kyrkan. Genom dopet dras vi in i Jesu död och uppståndelse. Vi dör med Kristus och uppstår med Kristus. Vi blir delaktiga av den befrielse och frälsning som Kristus har vunnit och gett åt sin kyrka. Dopet förenar Kristus med den döpta. Han är i oss och vi är i honom. Vi blir kristna i dopet och upptagna i en konkret församling. Tron hör samman med dopet. Tron låter Kristus själv växa i en människa och komma till tals som den döptas frälsare och livskamrat. Dopet sker med en enskild människa men dopet hör hemma i församlingen. Varken dopet eller tron är en privatsak utan är en del av kyrkans gemensamma liv.

Kyrkans enhet manifesteras när vi firar nattvardens måltid. Det är en enhet som är given av kyrkans Herre. Vi firar nattvarden sida vid sida. Kristus kommer till oss i bröd och vin. Vi smakar det med tungan. *Vi är en kropp, för alla får vi del av detta enda bröd.* Enheten förenar oss även om vi är olika på många sätt. Som församlingsmedlemmar väljer vi inte våra medsystrar och bröder vid nattvardsbordet, men Kristus har valt oss. I nattvarden manifesteras de heligas samfund.

De döpta medlemmarna i kyrkan utgör kyrkan. Var än dessa medlemmar går och verkar är kyrkan närvarande. Kyrkans inflytande begränsar sig inte till rent kyrklig verksamhet, utan märks också i medlemmarnas insatser i sina livssammanhang. *Litet surdeg får hela degen att jäsa.* Genom vårt dagliga arbete tar vi alla del i Guds skaparverk i världen. En människas kristna kallelse begränsar sig inte till deltagande i församlingsverksamheten. Guds kallelse gäller alla insatser för vår nästa i det vardagliga livet.

I en livskraftig kyrka medverkar församlingens medlemmar till att på olika sätt bygga upp kyrkokroppen. Församlingens medlemmar kallas i första Petrusbrevet för *ett utvalt släkte, kungar och präster, ett*

heligt folk, Guds eget folk som skall förkunna hans storverk. Genom frivilliga insatser eller uppgifter som förtroendevalda och beslutsfattare har församlingsmedlemmarna möjlighet att göra något konkret för sin kyrka och församling. Kyrkan är något mera än en organisation där de anställda producerar tjänster och service för skattebetalarna. Kyrkan är en gemenskap, och genom församlingsmedlemmarnas engagemang blir kyrkan mera kyrka.

Inom kyrkan har det alltid funnits en arbetsfördelning som garanterar att centrala funktioner blir skötta. Nya testamentet nämner bland annat apostlar, profeter, förkunnare, herdar, lärare, äldste och personer som ansvarar för församlingens dagliga utspisning för hjälpbehövande. Listan på ämbeten och tjänster kan variera från tid till tid beroende på församlingarnas behov. De kyrkliga ämbetena är ett utflöde ur kyrkans liv och de finns till för att betjäna kyrkan och församlingarna. Från en luthersk synpunkt är det möjligt att se funktionellt och odramatiskt på de kyrkliga ämbetena.

Den evangelisk-lutherska kyrkan i Finland är en av landets två folkkyrkor. Det är för kyrkan viktigt att leva nära folket och dela dess liv i med- och motgång. Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland har en given plats i det offentliga livet. Kyrkan är ett offentligt-rättsligt samfund med fungerande relationer till beslutsfattare och statliga myndigheter i vårt land. För kyrkan är de social-etiska frågorna angelägna, vare sig problemen är nationella eller globala. Genom sitt diakonala och internationella arbete ställer sig kyrkan på de svagas och förtrycktas sida.

2. Kyrkans uppgift – och stiftets

Kyrkans uppgift är att kalla människor till gemenskap med nådens Gud, att ge en hållfast grund i livet och att uppmuntra till omsorg om medmänniskorna och skapelsen.

- ur Vår kyrka. Gemenskap och delaktighet

När det svenska stiftet grundades och inledde sin verksamhet 1923, skedde det i en speciell andlig, kulturell och språklig situation. På finlandssvenskt håll hade man under en längre tid upplevt hur svenskans ställning var hotad. Allt färre svenskspråkiga studenter valde omkring sekelskiftet 1900 att studera teologi och prästkåren förfinskades i snabb takt. Finlandssvenskarna saknade egna officiella organ där frågor av vikt för den svenska befolkningen kunde behandlas på ett naturligt sätt.

På kyrkligt håll uppstod den svenska kyrkliga samlingsrörelsen som en motreaktion. I dess kölvatten grundades Förbundet för svenskt församlingsarbete i Finland och Förbundet Kyrkans Ungdom 1920. Lutherska Evangeliföreningen delades på språklig grund 1922 och följande år inledde det svenska Borgå stift sin verksamhet. Processen fullbordades år 1924 då man, tack vare en stor donation, kunde grunda en svenskspråkig teologisk fakultet vid Åbo Akademi. Alla dessa åtgärder hade ett strategiskt syfte, nämligen att slå vakt om ett levande och rikt församlings- och gudstjänstliv på svenska i Finland.

I en tid som präglas av andlig vilsenhet, strukturomvandling och hot mot svenskans ställning krävs det återigen målmedvetna insatser för att trygga ett livskraftigt gudstjänst- och församlingsliv på svenska. Borgå stifts grunduppdrag i kyrkan är än i dag att kalla människor till gemenskap med nådens Gud i stiftets församlingar. Budskapet om Guds kärlek och omsorg skall nå människor i stiftets församlingar på deras modersmål.

3. Kyrkan och Borgå stift i dag

3.1 Trender i samhället

Det finländska samhället har under efterkrigstiden genomgått en strukturell omvandling från en agrart dominerad näringsstruktur till dagens postmoderna samhälle där flertalet arbetar inom tjänstesektorn i tillväxtområdena i södra Finland. Denna strukturomvandling har i internationell jämförelse varit snabb. Den allmänna inkomstnivån har stigit och samhällsservicen har förbättrats, men samtidigt har nya problem tillkommit. Inkomstklyftorna tenderar att öka och en del grupper i samhället har svårt att klara sin utkomst. Den senaste tidens internationella ekonomiska kris har visat hur sårbart vårt samhälle är som en del av den globala ekonomin. Urbaniseringen har skapat en social rotlöshet bland de nyinflyttade i städerna. Den snedvridna befolkningsstrukturen med en oproportionerligt stor andel åldringar i glesbygderna, och därmed minskande skatteintäkter, har lett till problem med att upprätthålla den kommunala servicen på en tillfredsställande nivå.

I ideologiskt och kulturellt avseende präglas det postmoderna samhället av en splittrad värdegrund där olika synsätt och ideologier lever sida vid sida. De nyliberalistiska tankegångarna har fått allt starkare genklang i det finländska samhället. Finland har fortfarande ett i internationell jämförelse rätt heltäckande stödsystem för social- och hälsovårdstjänster, men i praktiken ökar klyftorna och en allt större grupp av människor hotar att falla igenom de sociala skyddsnäten. Det solidariska tänkandet har gradvist försvagats och ersatts av en mera självisk livsstil, där den egna karriären och vikten av självförverkligande kraftigt betonas.

3.2 Allmänna trender i rikskyrkan och i Borgå stift

Även kyrkan och dess verksamhet har påverkats av den ovan beskrivna samhällsutvecklingen. Den kraftiga flyttningsrörelsen, och den därmed sammanhängande rotlösheten, har bidragit till att allt flera av kyrkans medlemmar i dag har ingen eller endast sporadisk

kontakt med sin församling. Den här utvecklingen har accentuerats efter 1990-talets recession. Åren 2004-2007 bytte över en miljon, dvs. var femte finländare boningsort. Mer än en halv miljon finländare flyttar årligen inom sin egen kommun. I större städer innebär det här att man samtidigt byter församling.

I många landsortsförsamlingar är problemen av annan art. Svikande medlemstal leder till indragning av tjänster och svårigheter att upprätthålla verksamheten i tidigare omfattning. Den regionala ojämlikheten blir ett allt större problem. Den pågående strukturomvandlingen inom den kommunala sektorn leder även till församlingssammanslagningar och/eller bildandet av större ekonomiska samfälligheter. Större församlingar ger en bättre ekonomisk bas för verksamheten, men kan inverka menligt på möjligheten att skapa livskraftiga och människonära andliga gemenskaper.

Trots att Finlands invandringspolitik har varit restriktiv ökade invandringen kraftigt från och med början av 1990-talet. Under 1990-talet närapå fyrdubblades den utländska befolkningen i landet och trenden har fortsatt fram till i dag. I dagsläget finns det ca 133 000 invandrare i Finland, vilket är en ökning med över 100 000 personer sedan 1990. De största grupperna har kommit från Ryssland, Estland, Somalia, Irak samt från det forna Jugoslavien. Den ökande invandringen ställer nya krav på kyrkan. Invandringen leder till att det finländska samhället blir mera mångkulturellt och religiöst heterogent. Muslimerna utgör i dag den största icke-kristna gruppen i Finland. De registrerade muslimska församlingarna har ca 5 000 medlemmar. Utöver det finns det uppskattningsvis 40 000 muslimer i landet som inte upptas i den officiella religionsstatistiken.

Bland invandrarna finns även representanter för kristna minoriteter. Det är en utmaning för kyrkan att etablera kontakt till dessa och integrera dem i församlingens gemenskap.

3.2.1. Medlemskapet

Finländarens inställning till kyrkan förändrades inte nämnvärt under de fem första decennierna efter andra världskriget. Trots att

antalet medlemmar som regelbundet besöker gudstjänsten inte är särskilt högt i jämförelse med andra europeiska länder, har medlemskapet i kyrkan varit viktigt för en överväldigande majoritet av finländarna. År 1960 tillhörde 92 % av befolkningen den evangelisk-lutherska kyrkan. Trots att antalet utskrivningar ökat var 82 % av befolkningen medlemmar i den evangelisk-lutherska kyrkan år 2007. Denna situation håller nu på att förändras i snabb takt. Under de fyra senaste åren har antalet utskrivna ökat märkbart. Trots att antalet inträdda även ökat har kyrkan i medeltal förlorat ungefär 25 000 medlemmar per år under perioden 2004-2007.

Bakom denna utveckling kan man skönja en tilltagande individualisering och privatisering av trosuttrycken, där den kollektiva trosutövningen får ge vika för mera privata och individualistiska uppfattningar. Finländaren är fortfarande lika religiös som tidigare, men tror på sitt eget sätt och inte som kyrkan lär. Val i livet fattas ofta utan hänsyn till traditionella religiösa auktoritetens synsätt. Man ärver inte heller i dag sin religion från föräldrarna i samma utsträckning som tidigare. Istället skapar allt flera människor sin egen religiositet genom ett personligt sökande. Vår tids religiositet tar snarare fasta på rituella, känslomässiga och estetiska upplevelser än på tradition som överförs från generation till generation. Den sociala aspekten tillmäts likaså en större betydelse än traditionell tillhörighet till ett speciellt samfund. Denna trend syns också i det faktum att allt färre finländare ser sig själva som lutheraner. Av dem som är under 25 år uppger endast 44 % att de är lutheraner, trots att kyrkotillhörigheten i den åldersgruppen är 80 %.

Kyrkotillhörigheten är högre i Borgå stift än i rikskyrkan. I dagsläget tillhör 87 % av finlandssvenskarna kyrkan. Det här gäller även i mera sekulariserade stadsmiljöer. Esbo kan anföras som exempel. Där är församlingstillhörigheten bland de svenskspråkiga 14 % högre än bland de finskspråkiga. Den höga kyrkotillhörigheten bland de svenskspråkiga är avhängig av två faktorer. För det första är flyttningsrörelsen minst i Borgå stift, vilket bidrar till socialt stabila miljöer. För det andra kan den höga kyrkotillhörigheten bland finlandssvenskarna delvis förklaras utgående från deras minoritetssituation.

Den lokala församlingen är inte enbart en andlig gemenskap, utan också en språklig och kulturell identifikationsfaktor.

3.2.2 Strukturomvandlingen

Den pågående kommun- och servicestrukturen påverkar också församlingarna, som antingen måste sammanslås eller bilda nya ekonomiska samfälligheter då kommunerna går samman. Den här processen leder till att antalet församlingar minskar i stiftet. Den 1 januari 2009 sammanslås de sex svenska församlingarna i Helsingfors till tre församlingar; Johannes, Petrus och Matteus. Dragsfjärd, Kimito, Västanfjärd och Hitis går vid samma tidpunkt samman och bildar Kimitoöns församling. I Åboland bildas Väståbolands församling av Pargas svenska, Nagu, Korpo, Houtskärs och Iniö församlingar. Sammanslagningarna medför en effektiviserad ekonomi- och fastighetsförvaltning samt underlättar administrationen. Samtidigt medför de utmaningar beträffande församlingsliv, arbetslag och lokala gudstjänstgemenskaper.

Strukturomvandlingen kan inom en nära framtid leda till ytterligare sammanslagningar och då blir majoritetsspråket i de nya, större samfälligheterna i de flesta fall finska. Samfälligheterna kommer också att få större tyngd i relation till stiftet. I nybildade kommuner med finsk majoritet kan den svenska identiteten och känslan för den egna orten försvagas. Då accentueras den lokala församlingens roll som garant för den andliga och språkliga identiteten.

3.2.3 Det andliga livet

Ett sätt att undersöka finländarnas religiositet är att mäta deltagandet i olika församlingsaktiviteter. I det följande ges en schematisk översikt. Avsikten är inte att teckna en heltäckande bild utan att peka på vissa utvecklingslinjer och trender på en del verksamhetsområden. Mera heltäckande uppgifter finns att tillgå i Kyrkans fyraårsberättelser och i biskop Gustav Björkstrands herdabrev *Framtidens folkkyrka*. Framställningen i det följande utgår från situationen i rikskyrkan, men aktualiserar även Borgå stifts särart då förhållandena i stiftet avviker från utvecklingen inom rikskyrkan.

Deltagandet i gudstjänster och andra församlingsevenemang

Under de senaste decennierna har det skett en tydlig nedgång i deltagandet i traditionella kyrkliga aktiviteter som t.ex. gudstjänsten. Finländarna är i internationell jämförelse också relativt anspråkslösa i sin offentliga religionsutövning. Enligt undersökningen *Gallup Ecclesiastica 2007* deltog endast 6 % av finländarna i en gudstjänst minst en gång per månad, medan hela 45 % deltog endast en gång per år. 28 % av finländarna uppgav att de inte deltagit i en enda gudstjänst under de senaste åren.

Trenden har varit tydligt nedåtgående under de senaste 30 åren. År 1980 var antalet gudstjänstdeltagare sammanlagt 8,5 miljoner, medan motsvarande antal 2007 var 6,9 miljoner. Det ständigt sjunkande antalet deltagare utgör en utmaning för församlingarna. Fortgår utvecklingen i samma takt fram till 2030, är antalet gudstjänstdeltagare då endast 6,4 miljoner.

Deltagandet i andra församlingsevenemang minskar också. År 1985 uppgick antalet deltagare till 6,8 miljoner, för att sedan successivt sjunka till 5,7 miljoner 2006. Fortsätter utvecklingen i samma takt är antalet deltagare i den här typen av samlingar endast 4,4 miljoner år 2030.

En jämförelse mellan Borgå stift och rikskyrkan visar att finlands-svenskarna deltar i gudstjänster i något högre grad än landsmedeltalet. År 2007 deltog 2,6 % av medelfolkmängden i Borgå stift i huvudgudstjänsten. Samma år deltog 2,3 % av medelfolkmängden i Kuopio stift i huvudgudstjänsten medan motsvarande siffra för Helsingfors stift var 1,2 %. Men trots att kyrkogångsfrekvensen generellt sett är högst i Borgå stift, minskade antalet gudstjänstdeltagare åren 2003-2007 med 3,3 %. Minskningen i rikskyrkan var 4,2 %.

Kyrkliga handlingar

De kyrkliga handlingarna dop, konfirmation, vigsel och jordfästning är viktiga för finländaren. Trots att det regelbundna gudstjänstdeltagandet ligger på en i internationell jämförelse modest nivå, önskar finländarna att kyrkan är närvarande vid livets viktiga skeden. I un-

dersökningen *Gallup ecclesiastica 2007* uppgav nio av tio finländare de kyrkliga handlingarna, dopet, den kyrkliga vigseln och jordfästningen vara de viktigaste orsakerna till att man tillhör kyrkan. År 2007 döptes 84 % av de födda barnen och 60 % av alla ingångna äktenskap skedde genom kyrklig vigsel. 96 % av alla jordfästningar förrättades av en luthersk präst. I den siffran ingår även jordfästningar av personer som utträtt ur kyrkan.

Ovanstående siffror vittnar om att kyrkan har en bred kontaktyta till sina medlemmar. Andelen kyrkliga vigslar har dock sjunkit snabbt från 81 % år 1980 till 60 % 2007. Fortsätter trenden ingås endast 45 % av alla äktenskap genom kyrklig vigsel år 2030.

Konfirmationen har även bevarat sin ställning i Finland och det finns få kyrkor i världen som kan uppvisa ett tillnärmelsevis lika stort antal konfirmerade. År 2007 konfirmerades 88,5 % av landets 15-åringar.

Borgå stift uppvisar glädjande höga siffror gällande de kyrkliga handlingarna. Såväl procenten konfirmerade som andelen barn som döps är högre i Borgå stift än i rikskyrkan.

Barn- och ungdomsarbete

Utvecklingen inom barn- och ungdomsarbetet visar på delvis motsatta tendenser. Under 2000-talet har deltagandet i föräldrabarngrupper och i församlingarnas eftermiddagsverksamhet ökat. Däremot kämpar en del traditionella arbetsformer i motvind, vilket inger oro inför framtiden. Ifall trenden inte kan vändas sjunker antalet deltagare i dagklubbarna från 65 000 år 2007 till 23 000 år 2030, medan deltagarna i minior- och juniorklubbarna förväntas sjunka från 69 000 till 35 000. Inom scoutingen och söndagsskolan är den förväntade lineära minskningen något mindre. Scoutingen går ned från 35 000 till 25 000 deltagare medan antalet söndagsskolbarn antas minska från 31 000 år 2007 till endast 19 000 stycken år 2030.

Utvecklingen i Borgå stift följer rätt långt de ovan beskrivna linjerna. Men det finns undantag. Söndagsskolan har bevarat sin ställning i

stiftet inte minst tack vare de laestadianska söndagsskolornas popularitet i Pedersöre prosteri. I konfirmandundervisningen deltar nästan 91 % av de svenska församlingarnas 15-åringar. Antalet deltagare i ungdomsgrupperna har ökat något samtidigt som hjälpedarutbildningen upplevs attraktiv.

Musikverksamhet

Under åren 2003-2007 ökade deltagandet i församlingarnas musiktillfällen med 6 % i helhetskyrkan. Däremot minskade deltagarantalet i församlingarnas sång- och musikverksamhet. Antalet deltagare i församlingarnas musikgrupper sjönk åren 2003-2007 med 1 % medan antalet körsångare sjönk med 13 % under motsvarande period. Däremot steg antalet deltagare i församlingarnas musikensembler med 93 %.

I Borgå stift ökade åren 2003-2007 deltagandet i församlingarnas musiktillfällen med 9 %. Den traditionella körverksamheten kämpar dock i motvind. Till och med rätt stora församlingar saknar t.ex. kyrkokör. Antalet barnkörer sjunker kontinuerligt och få församlingar har ungdomskör. Situationen i Borgå stift förvärras dessutom av den svaga rekryteringen av kyrkomusiker.

Diakoni

Efter recessionen under 1990-talet har tyngdpunkten i diakonin förflyttats från gruppverksamhet till ekonomiskt stöd för människor i arbetsför ålder. Klientbesöken hos diakoniarbetarna har minskat från 909 000 år 1999 till 780 000 år 2007. Behovet av mathjälp och ekonomiskt stöd har däremot ökat. År 2007 hade diakoniarbetarna i Borgå stift kontakt med nästan 13 000 klienter och delade ut 357 000 € i understöd, vilket är den största summan under 2000-talet. Det finns också tydliga tendenser som visar att bidragsberoendet går i arv till nästa generation och vi får en ny social klass som är helt beroende av bidrag. När samhällets möjligheter att hjälpa inte ökar i samma takt som behoven växer, blir församlingarnas diakonimottagning för många den sista möjligheten.

Privat religionsutövning

Finländarna är aktiva i sin privata religionsutövning. Var fjärde finländare ber dagligen, 11 % minst en gång i veckan och 35 % mera sällan. 28 % uppgav att de inte har bett under de senaste åren. Var tredje finländare läser sitt församlingsblad minst en gång per månad, medan hälften av finländarna ser ett andligt program på TV minst en gång per år.

3.3 Utmaningar för Borgå stift

3.3.1 Ett stift med resurser

Det finns ett flertal aktörer på stiftsplanet. Stiftsfullmäktige är stiftets högsta beslutande organ och beslutar om riktlinjerna för stiftets verksamhet samt godkänner budgeten. Domkapitlet handhar de i kyrkolagen och -ordningen bestämda myndighetsuppgifterna och stöder och övervakar församlingarna, medan Kyrkans central för det svenska arbetet bistår församlingarna med material och sakkunskap inom olika verksamhetsområden. Fontana Media är en viktig resurs vid utgivning av material och finlandssvensk kristen litteratur samt som utgivare av Kyrkpressen. Kyrkpressen är ett sammanhållande band och en viktig informationskanal. Lärkkulla fungerar som stiftsgård och ansvarar enligt avtal med domkapitlet för planeringen och genomförandet av kyrkans svenska personalutbildning. Alla dessa aktörer har, tillsammans med kyrkliga folkhögskolor, föreningar och inomkyrkliga rörelser sammanlagt en stor personell och ekonomisk potential.

3.3.2 Församling på svenska

Borgå stift är det enda svenskspråkiga stiftet i Finland. Genom strukturomvandlingen kommer ändå allt fler svenska församlingar att höra till finska samfälligheter och administrativt därmed underlyda finska stift. I dag hotas den svenska församlingsverksamheten genom att det bildas samfälligheter med finsk majoritet som är starka ekonomiska enheter och där en stor del av utbildning och service ordnas på finska på samfällighetsnivå. Förvaltnings språket i dessa är finska. Borgå stift blir mindre. Till exempel i helsingforsregionen

och Nyland marginaliseras svenskan alltmer och de svenska rummen blir allt mindre.

3.3.3 Splittrad geografi och regionala olikheter

De geografiska avstånden är stora, och de olika regionerna skiljer sig från varandra i andligt, kulturellt och språkligt hänseende. Stiftsadministrationen är koncentrerad till södra Finland (Borgå och Helsingfors), vilket försvårar en regelbunden kontakt till biskop, domkapitel och Kyrkans central för det svenska arbetet.

Borgå stift är andligt och kulturellt heterogent. Det har sedan gammalt funnits en kulturell polarisering mellan bygdesvenskhet och kultursvenskhet. Det starka väckelseinslaget i de österbottniska församlingarna har även gett dessa en särprägel som avviker från den mera folkkyrkligt orienterade syn som präglade det andliga livet i Nyland, Åboland och på Åland.

I andligt hänseende präglas särskilt de urbana regionerna av en ökad pluralitet och ett främlingskap gentemot kyrka och församling. Det resulterar i ett relativt högt antal utskrivningar ur kyrkan.

3.3.4 Smärtpunkter

De teologiska olikheterna tar sig uttryck i ett "vi och dom" -tänkande. Den ökande teologiska polariseringen konkretiseras bl.a. i ämbetsfrågan och diskussionen om homosexualiteten. På sikt kan den här polariseringen splittra stiftet. Från konservativt håll och från en del väckelserörelser riktas i dag en kraftig kritik mot stiftets ledning, med biskop och domkapitel i spetsen. Kritiken har dels en teologisk udd, dels berör den enskilda beslut som t.ex. domkapitlet fattat. Denna kritik bör tas på allvar och seriösa diskussioner om väckelserörelsernas plats och uppgift i stiftet bör föras. Samtidigt finns det skäl också för kritikerna att granska de egna argumentens bärighet och de konsekvenser dessa har för sammanhållningen i stiftet och för stiftet som en del av rikskyrkan.

3.3.5 Rekrytering

En stor andel av stiftets anställda går inom en nära framtid i pension. Därför bör man ägna rekryteringen av svenskspråkig personal kontinuerlig uppmärksamhet. Rekryteringen till tjänster i kyrkan sker i flera steg. I församlingsarbetet är kontakten till barn, ungdom och konfirmander av största vikt för rekryteringen, liksom en regelbunden kontakt till studerande i gymnasier, yrkesutbildningar och högskolor. Också de s.k. yrkesbytarna bör ägnas uppmärksamhet.

Tillgången till präster, diakoner och ungdomsarbetsledare har varit tillfredsställande under senare år. Däremot har bristen på kantorer varit uppenbar under en lång tid, och ingen ljusning är i sikte. En del större församlingar i södra Finland har även haft problem att rekrytera barnledare. Det har generellt varit lättare att rekrytera anställda till tätorter och större församlingar, medan en del skärgårds- och andra mindre församlingar haft problem att fylla sina vakanser.

4. Vision – Borgå stift år 2015

År 2015 är Borgå stift en relevant aktör och samtalspart i Svenskfinland. Stiftets verksamhet stöder församlingarna och dess förvaltning är genomskinlig. De centrala aktörernas samarbete i öppenhet och förtroende möjliggör ett rikt kyrkligt liv. Utbildning, regelverk och institutioner tjänar grunduppdraget på ett ändamålsenligt sätt. Borgå stift är en lockande arbetsplats där de anställda trivs.

År 2015 är medlemmarna i stiftets församlingar medvetna, motiverade och delaktiga. Medlemmarna känner igen Guds tilltal i sitt liv och söker svar på de stora livsfrågorna. Församlingens verksamhet bärs av anställda, förtroendevalda och aktivt lekfolk gemensamt. De har en kristen identitet och god kommunikativ förmåga. Gudstjänstlivet och det övriga församling livet är mångsidigt och möter människors andliga behov.

År 2015 präglas stiftet av omsorg om medmänniskor och av öppenhet och stolthet för stiftets spirituella mångfald och den kyrkligt-kulturella traditionen i Svenskfinland.

År 2015 lever stiftet i växelverkan med den finskspråkiga delen av kyrkan och har en brobygggarroll i relation till de nordiska systerkyrkorna.

5. Strategi

”Med Guds nåd vill vi göra Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland till en gemenskap präglad av delaktighet. För att nå visionen drar vi i en strategi upp de viktigaste riktlinjerna fram till 2015. Vår kyrka blir verklighet då kyrkans medlemmar upplever den som sitt eget andliga hem och är med om att utföra kyrkans grundläggande uppdrag.”

– ur Vår kyrka. Gemenskap och delaktighet

Kyrkans strategi för år 2015 *Vår kyrka. Gemenskap och delaktighet* drar upp riktlinjer fram till 2015. De behöver konkretiseras genom mål för verksamheten i stiftet. Nedan lägger vi fram riktlinjer och mål för några centrala områden i Borgå stift.

”Borgå stift” är ett brett begrepp. Var och en som hör till en församling i stiftet är delaktig i denna vision och strategi. Det finns ett flertal aktörer och nivåer i stiftet som med utgångspunkt i rikskyrkans strategi och denna stiftets strategi utarbetar sina egna mål och konkretiseringar utgående från sin grunduppgift. Det ”vi” som förekommer i texten är ett stort ”vi” som inkluderar alla aktörer. Alla bär inte ansvar för allting, men vi hoppas att alla kan verka för att kyrkans och stiftets vision förverkligas inom sitt eget ansvarsområde och utifrån den egna grunduppgiften.

5.1 Det andliga livet stärks

Vi skapar ett mångsidigt och naturligt gudstjänstliv med mänsklig värme och andligt djup. Vi stöder det andliga livet i hemmen och familjerna i deras vardag, också under svårigheter och konflikter. Genom de kyrkliga förrättningarna ger vi människor möjlighet att stanna upp inför Gud. Vi är öppna för andligt sökande. Vi förkunnar evangeliets budskap för alla människor och vi är beredda att föra samtal om tro.

– ur Vår kyrka. Gemenskap och delaktighet

Gudstjänsten är centrum i församlingens liv. Under perioden fram till 2015 utbildar stiftet arbetslag i 3-6 projektförsamlingar per år för att ge församlingarna beredskap att arbeta för ett rikt och mångfasetterat guds-

tjänstliv. Inom ramen för det rikskyrkliga projektet Helig fokuserar vi år 2010 på gudstjänsten. Vi betonar barnens och ungdomarnas delaktighet i den gudstjänstfirande församlingen.

De kyrkliga handlingarna är gudstjänster med stor kontaktyta till församlingens medlemmar. I samband med dem kommer medlemmarna i kontakt med flera av församlingens anställda. Genom utbildning i kommunikation, bemötande och själavård förstärker vi den kyrkliga identiteten och förmågan att vara närvarande i möten med sorg och glädje. Vi förbereder de kyrkliga handlingarna väl genom förrättningsamtal, sköter dem bra och förkunnar evangeliet för församlingens medlemmar i olika livssituationer.

Vi stöder det andliga livet i hemmen i de kontakter med familjer som möjliggörs genom kyrkliga handlingar, familjegudstjänster, klubbverksamhet och konfirmandundervisning. Inom stiftet bjuder vi aktivt ut välsignelse av hem för nyinflyttade, vi välsignar förstaklassisterna och utrustar de anställda för dessa uppgifter.

Den tilltagande individualismen och ökande pluraliseringen i trosuttryck kräver medvetna nysatsningar på undervisning, fördjupning och tillväxt. I stiftet arbetar vi målmedvetet med bland annat Vuxenkatekumenatet och ALPHA kurser. Genom dessa stöder vi församlingens vuxna medlemmar att växa i tron och finna sin plats i församlingens tjänst. Vi uppmuntrar och stöder församlingarna i deras smågruppsarbete. Vi erbjuder fortsättningsvis möjligheter till andlig fördjupning genom retreat och andlig vägledning. Vi stöder utvecklandet av ett kulturutbud där församlingsbornas andliga sökande kan få näring också utanför den traditionella verksamheten i församlingarna.

Vi stöder församlingarnas kontinuerliga verksamhet bland barn och unga genom evenemang på stiftsnivå. Vi initierar ett projekt som syftar till en vartannat år återkommande storsamling för gospel- och ungdomskörer i stiftet. Vi uppmuntrar Kyrkans central för det svenska arbetet att fortsättningsvis årligen arrangera Ungdomens Kyrkodagar och stiftsjuniorläger med jämna mellanrum samt Förbundet Kristen Skolungdom att arrangera Höstdagar. Vi initierar barn- och ungdomsarbete

på prosterinivå, t.ex. läger och ungdomskörer i prosterierna.

I all verksamhet stöder vi medlemmarnas beredskap att ge ut av sig själva och sin tro i de sammanhang där de lever och verkar. Vi ser kyrkans mission som en integrerad del av all församlingsverksamhet, och som en uppgift för varje medlem.

5.2 Vi tar hand om de svaga och bär ansvar globalt

Vi ger frivilliga möjlighet till ansvarstagande och konkret omsorg om nästan. I samhällsdebatten höjer vi vår röst för de utsatta. Vi är med och värnar om skapelsen och verkar för fred och rättvisa. Vi ökar vårt stöd till missionen och den internationella diakonin. Vi står i aktiv växelverkan med kyrkor i u-länderna.

– ur Vår kyrka. Gemenskap och delaktighet

Det diakonala tänkandet genomsyrar hela församlingsverksamheten, och alla medlemmar förstår att de är en del av det diakonala uppdraget. Verksamheten präglas av låg tröskel. Församlingarnas diakonala arbete utförs som ett lagarbete lett av församlingens diakoniarbetare och tillsammans med frivilliga. Vi uppmuntrar till samarbete på prosterinivå för att förstärka den finlandssvenska diakonala identiteten och tillgodose små specialgruppers behov.

Vi granskar kontinuerligt förhållandet mellan församlingens diakoni och samhällets sociala arbete, synliggör orättfärdiga strukturer i samhället och globalt och ger röst och ansikte åt människor som behöver vår hjälp. Vi ger de anställda färdigheter att tidigt se tecken på våld och övergrepp och att kunna ingripa på ett relevant sätt.

Diakonin arbetar för att bryta språklig isolering och utanförskap. Vi verkar för större förståelse och kunskap om att bemöta främmande kulturer och religioner.

Vi arbetar målmedvetet med Ansvarsveckan och ökar stödet till insamlingen Gemensamt ansvar. Vi uppmuntrar till ökat stöd till missionsarbete och Kyrkans utlandshjälp.

För att värna om skapelsen antar domkapitlet, Kyrkans central för det svenska arbetet och församlingarna utmaningarna i kyrkans klimatprogram. Stiftet medverkar aktivt i det rikskyrkliga miljötemaåret 2011, och alla stiftets församlingar arbetar för att erhålla kyrkans miljödiplom.

5.3 Vi stärker betydelsen av medlemskap i kyrkan

Vi har minst fem goda kontakter per år med varje medlem. Vi fäster särskild uppmärksamhet vid ungas och unga vuxnas medlemskap och vid att välkomna nyinflyttade församlingsbor. Vi ökar antalet personer som aktivt deltar i kyrkans liv i alla åldersgrupper. Vi bryter tankemönstret där de anställda står i centrum och vi skapar förutsättningar för församlingsmedlemmarna att verka i meningsfulla uppgifter.

– ur Vår kyrka. Gemenskap och delaktighet

Den höga kyrkotillhörigheten bland finlandssvenskarna är en resurs som vi bygger vidare på i samarbete med andra finlandssvenska nätverk. Församlingens utåtriktade verksamhet prioriteras och kontakten till skolor, idrotts- och hembygdsföreningar m.fl. samarbetsparter stärks.

Vi arbetar målmedvetet med konfirmandundervisning och hjälpledarutbildning så att vi år 2015 fortsättningsvis når 90 % av 15-åringarna. Genom att vara med i sådana sammanhang där unga och unga vuxna finns möter vi dem i deras egen miljö och livssituation. På det sättet kan vi bekräfta deras medlemskap och ansvarstagande i kyrkan.

Kyrkan är primärt inte en serviceorganisation driven av anställda tjänstemän, utan en levande organism där varje del bör kunna bidra med sin nådegåva och sin insats. Vi engagerar målmedvetet lekmän bl.a. pensionärer och andra daglediga i olika uppgifter och skapar på så sätt beredskap för en strategisk omläggning av verksamheten.

År 2015 är stiftet en gemenskap kring gudstjänsten, kring Guds ord och sakrament. Vi är en gudstjänstgemenskap, inte en åsiktsgemenskap. Vi håller oss till det som förenar oss; bekännelsen till den Treenige guden och Guds skapande, frälsande och livgivande verk. Vi ser den enhet som

råder, trots oenighet på många mindre centrala punkter i både lära och liv. Vi söker sätt att leva tillsammans och föra dialog trots långa geografiska och teologiska avstånd.

Genom att samtala om livets viktiga och djupa frågor når vi en större förståelse för olika tankesätt och en större acceptans för olika hållningar, också på trons område. Vi uppmuntrar KCSA att regelbundet arrangera kyrkodagar och diakonidagar, och samlas vid behov till stiftsdagar. Vi skapar strukturer och utvecklar nätverk som uppmuntrar och utökar samarbetet mellan stiftet och ideellt verkande organisationer inom stiftet i syfte att tillvarata den kompetens som finns på olika områden.

5.4 Vi förmedlar budskapet

Vi ökar växelverkan i vår kommunikation och stöder det andliga livet också genom medierna. Vi deltar aktivt i mediedebatten. Vi satsar mera på de nya medierna. Vi utvecklar vår interna kommunikation. Vi ger de centrala aktörerna utbildning i kommunikation.

– ur Vår kyrka. Gemenskap och delaktighet

Varje kyrkligt anställd och varje medlem i kyrkan ansvarar för egen del för att den kyrkliga kommunikationen fungerar. Vi berättar frimodigt om vår tro och tar vara på möjligheten att tillsammans med andra kristna kyrkor och samfund erbjuda ett kvalitativt utbud av andakter, gudstjänster och andliga program i medierna.

I Borgå stift uppmärksammas den kyrkliga förkunnelsen. För att förkunnelsen ska förnyas fokuserar vi på fördjupning, språklig medvetenhet och personligt engagemang hos dem som har ansvar att förkunna. Det sker i stiftets personalutbildning och i regionala samlingar för kyrkligt anställda och lekmän som i tal eller skrift har förkunnappgifter.

Vi följer med hur de nya medierna utvecklas och använder oss av de möjligheter de erbjuder. Stiftets centrala aktörer arbetar för att synliggöra svenska webbtjänster med kyrklig anknytning och verkar för att erbjuda nya ändamålsenliga sådana. Tillsammans bevakar man effektivt

och kontinuerligt de svenska intressena i projektet Andligt liv på nätet. Som en del av projektet utbildar stiftet ett lämpligt antal personer med särskilt intresse att arbeta i de medier ungdomar använder.

Genom utbildning både lokalt och på stiftsplan uppmuntras de anställda att öka sina färdigheter att använda Internet som kommunikationskanal och verksamhetsmiljö. Stiftet uppmanar de anställda att delta i sådan diskussion som berör deras arbetsområde och uppgifter.

Vi utvecklar vår kommunikation och inser vikten av att sprida ändamålsenlig information om händelser och beslut i kyrkan. Vi utvärderar den interna kommunikationen och ser till att det finns kommunikationsberedskap i kris- och förändringssituationer.

5.5 Strukturer och ekonomi ska tjäna verksamheten

Vi utvecklar kyrkans personalstruktur så att de strategiska målen uppnås. Vi stöder de anställdas andliga tillväxt. Vi gör vår kyrka till en drömarbetsplats där alla är delaktiga. Vi upprätthåller en effektiv och tillräckligt lätt förvaltning som stöder verksamheten. Vi håller fast vid verksamhetsenheter av mänsklig storlek. Vi investerar mera i de utvecklingsområden som lyfts fram i strategin.

– ur Vår kyrka. Gemenskap och delaktighet

Genom den kommunala service- och strukturreformen minskar antalet församlingar i stiftet. Domkapitlet stöder församlingarna i den här processen genom en styrgrupp samt stödpersoner som församlingarna kan vända sig till. Särskilt uppmärksammas behovet av att säkerställa en mångsidig personalstruktur som motsvarar varje enskild församlings behov.

Genom medvetna satsningar på personalvård och arbetslag skapar vi förutsättningar för trivsel på arbetsplatserna. Vi satsar på arbetshandledning för de anställda för att stärka den kyrkliga yrkesidentiteten. Vi arbetar aktivt på att rekrytera svenskspråkig personal som är kunnig och motiverad för sina uppgifter.

I Borgå stift förverkligas jämställdhet både bland de anställda och bland de frivilliga. Stiftet är en föregångare när det gäller att förverkliga jämställdhet på olika plan i samhället.

Personalutbildningen styrs allt mera från ett behovsrelaterat perspektiv. Antalet kurser skärs ned och kvaliteten höjs. Multiprofessionella utbildningar för olika yrkesgrupper prioriteras i högre utsträckning än tidigare. Då fortbildningen i kyrkan alltmer sker på finska inom de huvudsakligen finskspråkiga samfälligheterna, erbjuder stiftet svensk utbildning centralt eller på prosterinivå. Vi arbetar aktivt för att tilldela fortbildningen mera ekonomiska resurser.

Vi diskuterar parokialprincipens ändamålsenlighet och skapar strukturer som möjliggör gudstjänst- och andra andliga gemenskaper över de traditionella församlingsgränserna.

Församlingarna ser över hur man sköter personal- och ekonomiförvaltningen. Genom ibruktagandet av nya datatekniska lösningar sköts en stor del av församlingens personal- och ekonomiförvaltning i framtiden av regionala betjäningstillägen. Stiftet arbetar för att ett av betjäningstillägena inom kyrkans servicecenter har svenska som arbetspråk.

5.6 Förnyandet av kyrkan fortsätter

Vi följer med förändringarna i omvärlden och förnyar ständigt vår verksamhet i trohet mot vår grundläggande uppgift. Vi utreder strukturomvandlingens effekter på verksamheten och utvecklar metoder för att stödja verksamheten i sammanslagna församlingar. Vi skapar svängrum i våra budgetar för att svara mot utvecklingsbehoven. Tillsammans bygger vi en kyrka av delaktighet och i bred samverkan gör vi upp omsorgsfulla lokala strategier. Vi ser till att strategiarbetet blir en fortlöpande process som uppdaterar målen för verksamheten till att motsvara förändringarna i omvärlden.

– ur Vår kyrka. Gemenskap och delaktighet

När antalet församlingar minskar fram till 2015 strävar stiftet till att trygga och utveckla verksamheten, lätta upp förvaltningen och avdela mera resurser för det andliga arbetet. Domkapitlet och Kyrkans central för det svenska arbetet bistår stiftets församlingar att utarbeta en långsiktig lokalt förankrad vision och strategi.

Då den kyrkliga rösträttsåldern sänkts till 16 år beaktas i större utsträckning än tidigare de ungas påverkningsmöjligheter, de får ansvar och blir involverade i församlingens beslutsfattande. Genom ökad information och aktiv rekrytering inspireras ungdomar att engagera sig.

Vi bygger tillsammans med kyrkliga organisationer och väckelserörelser en kyrka som kännetecknas av delaktighet och lekmannansvar. När det frivilliga arbetet tas till heders i vår kyrka innebär det därför en reformation, en återgång till kyrkans rötter. Kyrkan blir mera kyrka.

Vi arbetar för en kyrka som delar människors vardag och hämtar sin kraft ur bönen, Bibeln, sakramenten och gudstjänsten.

